

IJTIMOIIY PEDAGOGIKA VA PEDAGOGIK SOTSIOLOGIYA

Alijonova Robiya Murodjon qizi - *University of Management and Future Technologies universiteti, S313-22- gurux talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ijtimoiy pedagogika va pedagogik sotsiologiyaning ta'lim va jamiyat o'rtasidagi o'zaro bog'liqligiga ta'siri tahlil qilinadi. Ijtimoiy pedagogikaning asosiy vazifalari, uning shaxs tarbiyasidagi o'rni hamda pedagogik sotsiologiyaning ta'lim tizimidagi roli yoritib beriladi. Shuningdek, ushbu fanlarning ijtimoiy tenglikni ta'minlash, madaniy qadriyatlarni shakllantirish va jamiyatning barqaror rivojlanishiga qo'shayotgan hissasi ko'rib chiqiladi. Maqolada ijtimoiy muammolarni pedagogik yondashuvlar orqali hal qilish yo'llari ham tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *Ijtimoiy pedagogika, pedagogik sotsiologiya, ta'lim tizimi, jamiyat, ijtimoiy tenglik, tarbiya, ijtimoiy muammolar, pedagogik yondashuvlar, madaniy qadriyatlar, ta'lim metodlari.*

Kirish

Ijtimoiy pedagogika va pedagogik sotsiologiya zamonaviy ta'lim tizimida muhim o'rin tutadi. Ushbu fanlar jamiyat va ta'lim o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganadi hamda ta'lim jarayonining ijtimoiy omillarga ta'sirini tahlil qiladi. Bugungi kunda ijtimoiy pedagogika va pedagogik sotsiologiya nafaqat ta'lim tizimi, balki umuman jamiyatning rivojlanishiga ham bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Ijtimoiy pedagogikaning mohiyati

Ijtimoiy pedagogika insonni ijtimoiy muhitda tarbiyalash va uning jamiyatga moslashuvini o'rganadigan fan hisoblanadi. Uning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

Shaxsni ijtimoiy muhitga moslashtirish – har bir insonning jamiyatdagi o'rnini topishi va ijtimoiy muammolarga moslashuvi uchun pedagogik yondashuvlar ishlab chiqiladi. Jamiyatdagi tenglik va imkoniyatlar yaratilishi – barcha ijtimoiy qatlam vakillariga teng ta'lim olish imkoniyatlarini yaratish. Oilaviy va jamoat

tarbiyasini rivojlantirish – bola tarbiyasida oilaning va mahalla kabi ijtimoiy institutlarning rolini oshirish.

Pedagogik yondashuvlar orqali ijtimoiy muammolarni hal etish – muayyan ijtimoiy guruhlariga pedagogik yondashuvlar orqali yordam berish (masalan, yetim bolalar, nogironligi bor shaxslar, qashshoqlikda yashayotgan oila farzandlari). Ijtimoiy pedagogikaning asosiy printsiplari insonparvarlik, moslashuvchanlik, inklyuzivlik va ijtimoiy faollikni shakllantirishga qaratilgan.

Pedagogik sotsiologiyaning mohiyati

Pedagogik sotsiologiya – ta’lim jarayonini jamiyat kontekstida o’rganadigan fan bo’lib, u ta’lim tizimi va ijtimoiy munosabatlar o’rtasidagi o’zaro bog’liqlikni tahlil qiladi. Pedagogik sotsiologiyaning asosiy yo’nalishlari quyidagilardan iborat:

- Ta’lim va ijtimoiy tabaqalanish – ta’limning jamiyatdagi turli ijtimoiy guruhlariga ta’siri, uning ijtimoiy harakatchanlikni shakllantirishdagi roli.
- Ta’lim tizimining ijtimoiy institutlar bilan aloqasi – maktab, universitet va boshqa ta’lim muassasalarining oilaviy va iqtisodiy institutlar bilan bog’liqligini o’rganish.
- O’qituvchilarning jamiyatdagi roli – pedagoglarning ijtimoiy o’zgarishlarga ta’siri va ularning jamiyatdagi mavqei.
- Ta’lim tizimidagi islohotlar va ularning jamiyatga ta’siri – yangi ta’lim metodlari va yondashuvlarining ijtimoiy muhitga qanday ta’sir qilishini tahlil qilish.

Pedagogik sotsiologiya orqali ta’lim jarayonida paydo bo’ladigan muammolarni tahlil qilish va ularni ijtimoiy nuqtayi nazardan hal etish imkoniyati yaratiladi.

Ijtimoiy pedagogika va pedagogik sotsiologiyaning jamiyat rivojlanishidagi roli

Ijtimoiy pedagogika va pedagogik sotsiologiya jamiyat taraqqiyoti uchun quyidagi jihatlarda muhim rol o’ynaydi:

- Ta’lim tizimini rivojlantirish – zamonaviy jamiyatda ta’lim sifatini oshirish uchun pedagogik va sotsiologik yondashuvlardan foydalanish.

- Ijtimoiy tenglikni ta'minlash – barcha qatlam vakillarining teng ta'lim olish imkoniyatini yaratish orqali ijtimoiy adolatga erishish.
- Madaniy va ijtimoiy qadriyatlarni shakllantirish – yosh avlodning ijtimoiy ongini rivojlantirish va ularga jamiyatning madaniy qadriyatlarini singdirish.
- Innovatsion ta'lim metodlarini qo'llash – ta'lim jarayonini interaktiv va samarali qilish uchun yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish.
- Ijtimoiy muammolarni hal etish – pedagogik sotsiologiya va ijtimoiy pedagogika orqali kambag'allik, savodsizlik, yoshlar orasidagi ishsizlik kabi ijtimoiy muammolarga yechim topish.

Ijtimoiy pedagogika va pedagogik sotsiologiya ta'lim jarayonini chuqur tahlil qilish hamda uning jamiyat bilan uzviy bog'liqligini o'rganishda muhim fanlar hisoblanadi. Ularning asosiy maqsadi shaxsni jamiyatga tayyorlash, ta'lim sifati va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdan iborat. Ta'lim jarayonida ushbu fanlardan foydalanish orqali nafaqat ilmiy bilimlarni singdirish, balki insonning ijtimoiy hayotga moslashuvini ham ta'minlash mumkin.

Xulosa

Ijtimoiy pedagogika va pedagogik sotsiologiya ta'lim jarayonining jamiyat bilan bog'liqligini o'rganishda muhim fanlar hisoblanadi. Ushbu yo'nalishlar ta'lim sifatini oshirish, ijtimoiy tenglikni ta'minlash va shaxsning jamiyatga moslashuvini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Ijtimoiy pedagogika orqali insonning tarbiyasi va jamiyatga integratsiyasi mustahkamlanadi, pedagogik sotsiologiya esa ta'lim tizimining ijtimoiy muammolar bilan bog'liqligini tahlil qiladi. Natijada, ushbu fanlar ta'lim va jamiyatning barqaror rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O'quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o'qitishni didaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATION SCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.
2. Хайдаров, С. (2023). Педагогик faoliyatda o'qituvchi o'zida kompetentlik sifatlarini shakllantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67.

3. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.
4. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
5. Хайдаров С. (2025). Oilalarda farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir etkishi. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
6. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
7. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
8. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissinii tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.